

БОРИС СТРУГАЦКИ
„ПИКНИК КРАЙ ПЪТЯ“
КОМЕНТАР ЗА
ПРЕЖИВЯНОТО ОТ БОРИС
СТРУГАЦКИ

Превод от руски: Милан Асадуров, 2017

chitanka.info

В историята по написването на повестта „Пикник край пътя“ (за разлика от премеждията по издаването ѝ) няма нищо забележително или, да речем, поучително. Замислихме я през февруари 1970 г., когато отидохме в Творческия дом в Комарово да пишем „Обреченият град“^[1]. Там, между другото, по време на вечерните разходки из заснежените околности на курортното селце, измислихме няколко нови сюжета. Сред тях бяха бъдещият „Малчуган“^[2] и бъдещият „Пикник...“.

Ето какво сме нахвърляли в началото:

„Маймуната и консервната кутия. Преди трийсет години извънземни са посетили Земята. Днес хората издирват, събират, проучват и страдат от останките от боклука, който те са оставили. Има бум на суеверията. Появява се държавна агенция, която се опитва да овладее останките и чрез тях да завземе властта. Друга организация се стреми да ги унищожи — знанието, дошло от небето, е безполезно и дори вредно, всяко откритие може да донесе само пагубни последствия. Издирвачите са почитани като магьосници. Авторитетът на науката запада. Захвърлени биосистеми (почти разрежена батерийка), оживели мъртъвци от различни епохи...“

Там и по това време се появи и окончателно се утвърди заглавието „Пикник край пътя“, но от понятието *сталкер* все още нямаше и помен, имаше *издирвачи (старатели)*. Близко година покъсно, през януари 1971 г., пак в Комарово разработихме много подробен и старателно детайлизиран план на повестта, но и в този план дори в деня, когато престанахме най-сетне да обмисляме сюжета и започнахме да пишем, даже тогава в нашите бележки липсва думата *сталкер*. В тях бъдещите *сталкери* все още се наричат *трапер* — „траперът Редрик Шухарт“, „приятелката на трапера — Гута“, „братчето на трапера — Седуик“. По всичко личи, че терминът *сталкер* възникна спонтанно едва в процеса на работа върху първите страници от текста. Във всеки случай много добре си спомням, че *издирвачите* и *траперите* не ни допадаха от самото начало.

Сталкер е една от малкото думи, която АБС^[3] измислихме и беше общоприета. Думата *кибер* също се разпространи широко, но преди всичко сред феновете на фантастиката, а със *сталкер* се сблъскваме под път и над път най-вече благодарение на филма на Андрей Тарковски. Но и самият Тарковски неслучайно беше

привлечен и силно пристрастен към тази дума. Тя очевидно беше нашето голямо попадение — точна, звучна и всеобхватна. *Сталкер* произхожда от английската дума *stalk*, едно от значенията на която е „прокрадвам се, придвижвам се крадешком“. Между другото, тази дума се произнася *столк* и би трябвало да казваме не *сталкер*, а *столкър*, но ние не я взехме от речника, а от стария, дореволюционен руски превод на романа на Киплинг, който май се казваше „Отчаяната компания“ — за една весела английска училищна банда от края на XIX и началото на XX век и за нейния чаровен предводител, хитроумния хулиган с прякор Сталки. Още на младини, докато беше курсант във ВИЧЕ^[4], подарих на АН^[5] книгата на Киплинг *Stalky & Co*^[6], която купих на една разпродажба. Той я прочете и толкова я хареса, че на бърза ръка я преведе под заглавието „Сталки и компания“. И тя стана една от любимите ми книги от училищните и студентските години. Така че като измисляхме думата *сталкер*, ние несъмнено имахме предвид лудата глава Сталки, този суров и понякога дори жесток пройдоха, който, впрочем, изобщо не е лишен от своеобразното хлапашко благородство и великодушие. Но ние нито за миг дори не сме си и помислили, че всъщност той не е Сталки, а Столки.

* * *

Написахме повестта на един дъх, без всякакви колебания и задръжки, само с две преработки на текста. На 19 януари 1971 г. започнахме черновата, а на 3 ноември същата година завършихме окончателния вариант. Забележително беше, че „Пикникът...“ излезе сравнително лесно и без каквито и да било сериозни проблеми в ленинградското издателство „Аврора“, като не броим някои несъществени редакционни поправки.

В това време епопеята на „Пикника...“ в московското издателство „Млада гвардия“ едва сега назряваше. Всъщност, строго погледнато, тази епопея започна през 1971 г., когато „Пикникът...“ все още не съществуваше на хартия и в заявката за сборника тази повест фигурираше само като най-общо описание на замисъла. Предложеният сборник се наричаше „Неуговорени срещи“. Той беше посветен на проблема за контакта на човечеството с извънземния разум във

Вселената и се състоеше от три повести — две готови („Дело за убийство“^[7] и „Малчугана“) и една, която в момента пишехме.

Неприятностите ни започнаха тутакси.

16.03.71 — АН: „... началството прочете сборника, но все още премисля и нищо определено не каза. По негово настояване дадоха сборника за рецензия на някакъв доктор на историческите науки (!?) Марков — под претекст, че много обичал фантастиката. Сетне ръкописът с тази рецензия ще отиде при Авраменко (тогавашната заместник главна редакторка — б.пр.), вероятно за да ѝ дадат възможност да прецени мнението на рецензента, преди ние да го научим, и едва след това ще се озове при главния редактор Осипов и тогава ще узнаем съдбата си. Курвенски номера. И тези хора се занимават с литература!“.

16.04.71 — АН: „Бах в МолГв («Млада гвардия» — б.пр.) при Бела. Тя ми каза, че нищо не може да направи за нас. Авраменко я помолила дипломатично да ни съобщи, че уж нямало хартия за всички планирани книги, но всъщност дошло нареждане «отгоре» да нямат никакво вземане-даване с братя Стругацки до второ нареждане... Боже, какви началници се навъдиха!“.

А „Пикникът...“ още не беше написан! Ставаше дума за повести, които никога не бяха предизвиквали **Голямо идеологическо възражение**, за напълно невинни и даже аполитични писания. Просто началството не искаше изобщо да си има никаква работа с „тия Стругацки“ и допълнително да се нагнетява атмосферата в издателството точно когато властта в него предстоеше да се смени и започваше да се изкоренява всичко хубаво, създадено от редакцията за научна фантастика по времето на Сергей Георгиевич Жемайтис^[8] и Бела Григориевна Ключева^[9], благодарение на чийто труд се роди руската фантастика от второ поколение.

* * *

В началото на 80-те години с АН най-сериозно обмисляхме да съберем, подредим и нелегално сами да си издадем „Историята на една публикация“ (или „Как стават тия работи“) — колекцията от истински документи (писма, рецензии, жалби, заявления и всякакви други

авторски вопли и стонове в писмен вид), отнасящи се до перипетиите, споходили издаването на сборника „Неуговорени срещи“, чийто гвоздей стана повестта „Пикник край пътя“. Дори започнах систематично да сортирам и подбирам материалите, но бързо захвърлих всичко: това си беше умряла работа, тежко, неблагодарно и безперспективно занимание, пък и някаква нескромност прозираше в цялото това начинание — кои сме ние, в края на краищата, че със собствените си премеждия да илюстрираме начина на функциониране на идеологическата машина през 70-те години — особено на фона на съдбините на Солженицин, Владимов, Войнович и много, много други, от достойни по-достойни.

И това начинание беше захвърлено, но отново се върнахме към него в началото на перестройката, когато настъпиха новите и даже най-новите времена и когато се създаде реална възможност не просто да разпространим неофициално някои от материалите, а да ги публикуваме по всички правила с поучителни коментари и язвителни характеристики на действащите лица, много от които по това време все още бяха запазили своите постове и можеха да влияят на литературните процеси. В работата се включиха неуморимите членове на групата „Людени“ — Вадим Казаков и неговите приятели. Предадох им всичките материали, сборникът до голяма степен беше готов, но много скоро стана ясно, че няма реална възможност да го издадем — оказа се, че никой няма пари за подобно издание, което едва ли щеше да има търговски успех. Освен това събитията ни връхлитаха като вихър: първо беше пучът, после почина АН^[10], Съветският съюз се разпадна, започна демократичната, макар и „нежна“, но несъмнено революция. Така само за няколко месеца замисълът ни се превърна в последната ни грижа.

И ето сега седя на масата, гледам трите доста дебели папки и изпитвам разочарование, примесено с объркване и солидна доза недоумение. В папките са нашите писма до издателство „Млада гвардия“ (до редакторите, завеждащ редакцията, главния редактор и директора на издателството), жалбите в ЦК на ВЛКСМ (Комсомола), съзливите ни молби до отдел „Култура“ на ЦК на КПСС (Комунистическата партия) и отдел „Печат и пропаганда“ на ЦК на КПСС, заявленията ни във ВААП (Всесъюзната Агенция за авторско право) и, разбира се, отговорите от всички тия инстанции и нашите

писма един към друг — планина от хартия, по груба сметка над двеста документа, — а аз и представа си нямам какво да правя с тях сега. Първоначално предкусвах как ще разкажа историята на публикуването на „Пикника...“, ще назова имената на онези хора, които някога ненавиждахме, с удоволствие ще издевателствам над страхливците, мръсниците, доносниците и подлеците, ще поразя въображението на читателя с абсурда, идиотизма и озлоблението на света, в който сме се родили, и при това ще бъде ироничен и назидателен, подчертано обективен и безпощаден, едновременно добродушен и язвителен. И сега седя, гледам тези папки и разбирам, че безнадеждно съм закъснял и никому не съм нужен — нито със своята ирония, нито с великодушието си, нито с изпепелената си омраза. Останаха в миналото такива могъщи някога организации, които имаха почти неограничени права да разрешават и да прибират на топло хора, останаха в миналото и до такава степен вече са забравени, че би било скучно и отегчително да обяснявам на днешния читател кой кой е, защо нямаше смисъл да се оплакваме в отдел „Култура“ на ЦК, а трябваше да пускаме жалби именно в отдел „Печат и пропаганда“, и що за хора бяха Алберт Андреевич Беляев^[11], Пьотр Нилич Демичев^[12] и Михаил Василиевич Зимянин^[13] — а това бяха тигрите и даже слоновете на съветския идеологически зоопарк, властелини на съдбините на хората, несломими носители на печал и гибел! Кой ги помни днес и интересни ли са сега на някого тези, които все още са живи? А какво да кажем тогава за по-малките, за зловещото сорище от дребни идеологически чиновници, за легиона от идеологически бесове, вредата от които беше неизмерима и необозрима, чиято злост и гнусотия са достойни (както обичаха да казват през XIX век) за много по-опитно, могъщо и остро перо от моето! Тях даже не желая да ги споменавам сега — дано да пукнат в миналото като напад в мрака, веднъж и завинаги... Ако все пак си бях наумил да публикувам най-простичък списък на всички документи, имащи нещо общо с тази работа с кратко описание, този списък би изглеждал така:

30.04.75 А до Б (в редакцията имат „сериозни съмнения“ относно ПкП)

05.06.75 Писмо на АБС до Медведев с молба за мнение на редакцията

25.06.75 Писмо до Зиберов с обяснение за забавянето

- 08.07.75 Редакционно мнение на Медведев и Зиберов
- 21.07.75 Отговор на АБС на редакционното мнение
- 23.08.75 Б до А (сборникът е обработен и изпратен в редакцията още през юли)
- 01.09.75 Потвърждение от Зиберов, че е получил ръкописа
- 05.11.75 Писмо от Медведев, че отказва да публикува „Пикника...“
- 17.11.75 Писмо от АБС до Медведев с аргументи срещу отказа
- 17.11.75 Писмо от БН до Медведев, изразяващо недоумение
- 08.01.76 Писмо от АБС до Полешчук с оплакване от Медведев
- 24.01.76 Потвърждение от Паршин, че са получили писмото в ЦК на ВЛКСМ
- 20.02.76 Писмо от Паршин за предприетите мерки
- 10.03.76 Б до А (проект на писма до Паршин и Синелников)
- 24.03.76 Напомнително писмо на АБС до Паршин
- 24.03.76 Напомнително писмо на АБС до Синелников
- 30.03.76 Писмо от Паршин за предприетите мерки
- 05.04.76 А до Б (предложение за писмо до по-висшите инстанции)
- 12.04.76 Писмо от Медведев, че отказва да публикува „Пикника...“

И така нататък в същия дух. Кому е нужно това днес и кой ще седне да го чете? Но ако не пиша за това, за какво друго да пиша? Как без това идиотско скучно изброяване и мрачните гневни коментари по него да разкажа историята на публикуването на „Пикника...“ — история, която в известен смисъл беше даже загадъчна. Навярно повестта имаше някакви недостатъци, но в същото време притежаваше и очевидни достойнства: тя несъмнено беше увлекателна, правеше силно впечатление на читателя (вдъхнови такъв забележителен читател като Андрей Тарковски да създаде прекрасния си филм), при това категорично не съдържаха никакви нападки срещу съществуващия строй, напротив — по-скоро беше в пълно съзвучие с господстващата антибуржоазна идеология... Тогава защо, по какви загадъчни, мистични (!?), демонични (!?) причини тя се оказа обречена да се влачи по бюрата на редакторите повече от осем години!?

* * *

Отначало издателството изобщо не искаше да сключи договор за сборника; после сключихме договор, но кой знае защо, се възпротивиха срещу поестта „Дело за убийство“, след това уж се съгласиха да заменят „Дело за убийство“ с одобрената и издавана по-рано поест „Трудно е да бъдеш бог“^[14], но решително възразяваха срещу „Пикника...“ ... Много е трудно дори накратко да се опише тази борба, получава се предълга история, все пак тя се влачи повече от осем години. Имаше неочаквани отричания от собствените изисквания (по едно време ни в клин, ни в ръкав беше издигнат лозунгът: Долу „Трудно е да бъдеш бог“!); пет или даже шест пъти подписвахме нов договор, а от време на време дори имаше внезапни опити да се прекратят всякакви взаимоотношения с издателството (та дори да ходим на съд!), но главното, през цялото време, непрекъснато и неотклонно, година след година, от разговор на разговор, от писмо в писмо ни се натякваше: да изхвърлим от „Пикника...“ оживелите покойници; да променим речника на Редрик Шухарт; да добавим думата „съветски“, когато споменаваме Кирил Панов, да отстраним всякаква мрачност, безизходност, грубост и жестокост... Запазил се е един забележителен документ — подробни забележки на редакцията по отношение на езика на поестта „Пикник край пътя“. Забележките се разпростират на осемнайсет (!?) страници и са групирани по раздели: „Забележки, свързани с аморалното поведение на героите“, „Забележки, свързани с физическото насилие“, „Забележки относно употребата на вулгарни и жаргонни изрази“. Изкушавам се да цитирам няколко примера. При това, обърнете внимание, че изобщо не ги подбирам, не търся специално най-глупавите забележки, а ги цитирам поред.

ЗАБЕЛЕЖКИ, СВЪРЗАНИ С АМОРАЛНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ГЕРОИТЕ

(Общо са деветдесет и три забележки. Цитирам първите десет.)

— ти си длъжен да вирнеш дебелия си задник — с. 21

— на главата си ще ходя, не само на ръце — с. 21

— даже на четири крака — с. 32

— извадих манерката, развих капачката и се залепих като пиявица — с. 35

— и гълтам ли, гълтам алкохола като вода — с. 35

— една глътка, последната, разбира се, не стигна — с. 35

— Днеска ще се напия като кютук. Ричард да можех да оберя, ей това е работа! Да му се чудиш как играе, мръсникът — с. 38

— А на мене ми се пие, та две не виждам — с. 42

— С удоволствие бих обърнал с тебе една чашка по този случай — с. 42

— и без излишни приказки ми наля четири пръста. Покатерих се с мъка на високото столче, отпих една глътка, зажумях, разклатих си главата и пак отпих — с. 43

ЗАБЕЛЕЖКИ, СВЪРЗАНИ С ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ

(Общо трийсет и шест забележки. Ето последните десет.)

— докопах от тезгяха една тежка халба и със замах фраснах с нея най-близкото зинало от смях гърло — с. 179

— Тогава Редрик потършува в джоба си, избра една гайка, тежка двайсетина грама, прицели се и я запрати по главата му. Гайката удари Артър точно в тила. Момчето изохка, хвана се за главата с две ръце и като се сгърчи от болка, се строполи на сухата трева — с. 182

— Пък следващия път ще ти избия зъбите — с. 182

— срита с другия крак Редрик в лицето, затръшка се, задърпа се... — с. 185

— и той, заврял чело в сивата пепел, трескаво мачкаше с гърди главата на този проклет сополанко, не издържа и закрепця с всичка сила... — с. 185

— Сега тази приятна муцунка мязаше на сиво-черна маска от опечена кръв и пепел... — с. 185

— Редрик го хвърли по лице в най-голямата локва — с. 186

— душата им да извадя на гадовете, нека да се нагълтат с мръсотии, както аз се нагълтах... — с. 202

— Той със замах стовари отмалелия си юмрук в лицето — с. 202

ЗАБЕЛЕЖКИ ОТНОСНО УПОТРЕБАТА НА ВУЛГАРНИ И ЖАРГОННИ ИЗРАЗИ

(Общо двеста петдесет и една забележки. Цитирам произволно десет сериозни.)

— И изведнъж започна безсилно да псува, мръсно и вулгарно, като пръскаше слюнки, задъхваше се и онемяваше в пристъпи на кашлица... — с. 72

— Слагай си зъбите и да вървим... — с. 72

— Касапина изруга... — с. 74

— Мръсник — равнодушно каза Редрик и се обърна напред. — Лешояд — с. 74

— гадино — с. 76

— че съм гладен като вълк — две не виждам! — с. 76

— Маймунката дремеше спокойно — с. 77

— пък и беше дяволски мръсен — с. 77

— По дяволите! — с. 82

— бибишна на някакъв африканец в бурнус — с. 85

„Разбира се — пишеше в придружителното писмо на редакцията, — посочили сме Ви само тези думи и изрази, които според нас трябва да отстраните от ръкописа или да ги замените. Забележките ни са продиктувани от факта, че Вашата книга е предназначена за младежите и подрастващите, за комсомолците, които възприемат съветската литература като учебник по нравственост и пътеводител в живота.“

Спомням си, че когато този потресаващ документ се озова в ръцете ми, хукнах към моята библиотека и с радост разгърнах нашия любим и ненадминат Ярослав Хашек. С каква невероятна наслада прочетох тогава:

„Животът не е школа за изтънчено поведение. Всеки си говори така, както може. Церемониалмайсторът д-р Гут не говори като кръчмаря Паливец от «При чашата» и този роман не е ръководство за салонни обноски или научна книга, в която да намерите упътване с кои изрази можете да си служите в обществото... Много правилно бе казано по някакъв случай, че добре възпитаният човек може да чете всичко. От това, което е естествено, се отвращават само най-големите мръсници и рафинирани простаци, които със своя най-жалък лъжеморал не виждат съдържанието, а се нахвърлят с възмущение срещу отделни думи. Преди години четох рецензия за някаква новела, в която критикът се възмущаваше от обстоятелството, че авторът писал: «Той се изсекна и избърса носа си». Това било в противоречие с

всичко естетическо и възвишено, което литературата трябвало да даде на народа. Това е само един малък пример какви говеда се раждат под слънцето“^[15].

Ах, с какво удоволствие бих цитирал тогава тези слова на господата от „Млада гвардия“. И бих добавил още нещо от себе си в същия дух! Но, уви, всичко това щеше да бъде абсолютно безсмислено и може би дори тактически погрешно. Освен това, както ни стана ясно много, много години по-късно, ние изобщо и представа си нямахме за мотивите и психологията на тези хора. Ние искрено вярвахме, че нашите редактори просто се боят от началниците си и не желаят да се подлагат на удари, като публикуват поредното съмнително произведение на тия толкова съмнителни автори. И ние през цялото време, във всички наши писма и заявления, по всякакви възможни начини изтъквахме това, което ни се струваше абсолютно очевидно: в повестта няма нищо осъдително, идеологически тя е абсолютно издържана и в този смисъл в нея няма нищо опасно. А светът, описан в „Пикника...“, е груб, жесток и безперспективен и такъв трябва да бъде, защото това е „светът на загиващия капитализъм, където господства буржоазната идеология“.

Дори е през ум не ни минаваше, че тук изобщо не става дума за идеология. Те бяха образцово примерни блустители на изящната словесност, отявлени радетели на изисканото слово, които **наистина мислеха**, че езикът трябва да бode колкото се може по-безцветен, лъскав, гладък, лакиран и в никакъв случай груб; че фантастиката задължително трябва да бъде фантастична и във всеки случай да няма нищо общо със суровата, видима и жестока реалност; че изобщо читателят трябва да се държи настрана от действителността — нека той да си живее с мечтите, сънищата и красивите безплътни идеи... Героите във фантастичните произведения не бива да *ходят*, а трябва да *пристъпват*; не бива да *говорят*, а да *произнасят* словата; те в никакъв случай не бива да *крещят*, а само да *възкликват*... Това си беше характерна естетика, напълно типична, самостоятелна представа за литературата въобще и по-специално за фантастиката и изобщо специфична представа за света, ако щете. Доста разпространена, между другото, и напълно безобидна, стига само човекът, изповядващ тази представа, да няма възможност да влияе на литературния процес.

04.08.77 Писмо на БН: „На Медведев е отговорено следното:

а) Направени са петдесет и три стилистични поправки от списъка на «Вулгаризмите» — в писмото е обявено, че това се прави от уважение към изискванията на ЦК на Комсомола;

б) Въмъкнато е тълкувание, че оживелите покойници са биороботи, киборги за изследване на земляните, а Златното кълбо е някакво устройство, улавящо биотоковете на простите човешки желаниа — в писмото е обяснено, че правим това, за да се отървем от натякванията;

в) По-нататък в писмото се изтъква, че останалите изисквания на редакцията (отнасящи се до насилието и т.н.) са идеологически погрешни, защото водят до лакиране на действителността. Всичко е изпратено с обратна разписка и съгласно нея е получено в издателството на 26 юли с.г.

Задници, задници...“.

Това беше в самия разгар на битката. Предстояха ни още много и много перипетии: поредните пристъпи на редакционна бдителност, новите опити изобщо да развалят договора за издаването на сборника, нашите жалби и оплаквания във ВААП, в ЦК на ВЛКСМ, в ЦК на КПСС... Сборникът „Неуговорени срещи“ се появи на бял свят през есента на 1980 г. осакатен, убит и жалък. От първоначалния вариант в него остана само „Малчугана“. „Дело за убийство“ се загуби на полесражението още преди пет години, а „Пикникът...“ беше така редактиран, че не желаехме не само да го прочетем, но дори да го разлистим.

Авторите победихме. Това беше един от редките случаи в историята на съветското книгоиздаване: издателството да не иска да пусне книгата, а авторът да го застави да направи това. Познавачите смятаха, че това е невъзможно. Оказа се възможно. Осем години. Четиринайсет писма — в „големия“ и в „малкия“ ЦК (на Партията и на Комсомола — б.пр.). Двеста унизителни поправки в текста. Неизмеримо количество изхабени нерви за тоя, дето духа. Да, не ще и дума, авторите победиха. Но това беше пирова победа. Изпитвам отвращение не само да разлиствам сборника „Неуговорени срещи“, а дори да го докосвам.

Впрочем „Пикник край пътя“ и до ден-днешен си остава нашата най-популярна повест — поне в чужбина. Тя има 55 издания в 22 страни (по данните до 2003 г.). Списъкът включва: България (4

издания), ГДР (4), САЩ (4), Полша (3), Чехословакия (3), Италия (2), Финландия (2), ФРГ (2), Югославия (2) и т.н.

Рейтингът на повестта в Русия също е достатъчно висок и отстъпва само на рейтинга на „Понеделник започва в събота“. Повестта все още продължава да живее и може би ще доживее своята петдесетгодишнина.

---

[1] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Обреченият град. (Прев. от рус. Милан Асадуров). София, Хр. Ботев, 1990. — Б.пр. ↑

[2] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Малчугана. (Прев. от рус. Марко Герджиков) — В: Съветска фантастика: Антология. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1977. — Б.пр. ↑

[3] АБС — абривиатура от имената на братята, с която те обичат да се самоидентифицират в своите писма и интервюта в съветската епоха, когато всякакви абривиатури бяха много модерни. — Б.пр. ↑

[4] Аркадий Стругацки завършва през 1949 г. специалността „Преводач от японски и английски“ във Военния институт за чуждестранни езици. — Б.пр. ↑

[5] АН — сиреч Аркадий Натанович (Стругацки). — Б.пр. ↑

[6] Rudyard Kipling. Stalky & Co. In: The Windsor Magazine, 1898–1899. — Б.пр. ↑

[7] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Хотелът „При загиналия алпинист“ (Прев. от рус. Румяна Узунова). Пловдив, Хр. Г. Данов, 1973. — Б.пр. ↑

[8] Сергей Георгиевич Жемайтис (1908–1987) — съветски писател фантаст, редактор и един от създателите на 25-томната „Библиотека съвременна фантастика“. — Б.пр. ↑

[9] Бела Григориевна Клюева (1925–2017) — съветска и руска редакторка и преводачка. Една от създателите на „Библиотека съветска фантастика“ и алманаха „Фантастика“. — Б.пр. ↑

[10] Аркадий Стругацки почина на 12 октомври 1991 г. — Б.пр. ↑

[11] Съветски писател, заместник завеждащ отдел „Култура“ на ЦК на КПСС. — Б.пр. ↑

[12] Секретар на ЦК на КПСС и министър на културата на СССР. — Б.пр. ↑

[13] Главен редактор на вестник „Правда“ и председател на Съюза на журналистите в СССР. — Б.пр. ↑

[14] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Трудно е да бъдеш бог; Понеделник започва в събота: Повести (Прев. от рус. Симеон Владимиров). София, Нар. младеж, 1968. — Б.пр. ↑

[15] Ярослав Хашек. Приключенията на добрия войник Швейк през Световната война. (Прев. от чеш. Светомир Иванчев). София, Нар. култура, 1956. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.